

8. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования / Я. Скалкова. – М.: Педагогика, 1989. – 224 с.

9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К.: Академ-видав, 2006. – 352 с.

10. Черняк С. Г. Організаційно-педагогічні засади діяльності Київського імператорського університету Св. Володимира (1833 – 1863 рр.): дис. кан. пед. наук : 13.00.01 / Сергій Геннадійович Черняк. – Київ, 2008. – 230 с.

11. Штанько В. І. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В. І. Штанько. – Х.: ХНУРЕ, 2002. – 300 с.

Євген Коновалов

КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ – ПЕРШИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД У СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Києво-Могилянська академія була першим вищим навчальним закладом і довгий час єдиним для всієї східної Православної Європи.

Вихованцями Києво-Могилянської академії були майбутні гетьмани Юрій Хмельницький, Іван Виговський, Петро Дорошенко, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Іван Мазепа, Пилип Орлик, Данило Апостол, Іван Скоропадський, наказний гетьман Павло Полуботок. В Академії формувалась генерація козацьких старшин, кадри провідної української верстви, в їх числі – писарі, судді, осавули, полковники, сотники, військові канцеляристи, а також – правники, дипломати, перекладачі. це були освічені державці, світські діячі, значення й роль яких особливо піднялись за часів гетьманування Івана Мазепи [2].

Виникненню Києво-Могилянської Академії передував культурно-національний рух, що в умовах посиленого наступу на соціальні і духовні інтереси українців, який чинився правлячим колами Речі Посполитої, швидко набрав характерних особливостей. Свідомі громадяни, світські й духовні, інтелігенція і козацтво об'єдналися до справи захисту духовних та національних інтересів України. Найголовнішим завданням вони вважали виховання громадян, гідних своєї історії і відповідальних за майбутнє вітчизни. Поступово центром духовного життя стає Київ. Ось чому до Києва потягнулись культурно-освітні діячі за різних земель України, особливо з тих, де польсько-католицький гніт ставав нестерпним [1].

Києво-Могилянська академія довгий час була єдиним вищим загально-освітнім всестановим навчальним закладом України, Східної Європи, всього православного світу. Заснована на принципах гуманізму і просвітництва Академія поширювала освіту, знання. Її вихованці відкривали школи, фондували бібліотеки, сприяли розвитку культури, мистецтва, літератури, музики, театру. Академічні наставники і професори свято вірили в те, що освічений розум справляє благотворний вплив на характер і вчинки людини, долю суспільства.

Повний курс навчання в Києво-Могилянській академії тривав 12 років. Але зважаючи на те, що вона була вищою школою, студенти мали право вчитися в ній стільки, скільки бажали без вікового обмеження. Студентів і початкових, і середніх, і старших класів (курсів) ніколи не карали і не і відчисляли за те, що вони

не вивчили уроків, не підготувались до диспуту чи взагалі не можуть опанувати належний матеріал, бо причиною цього могли бути і хвороба, і голод, і холод, нестача одягу, підручників і т. ін. Більше того, всім надавалась можливість при бажанні залишатися на другий чи навіть на третій рік в тому ж класі "підтверджувати навчання".

Всього в академії було 8 так званих ординарних класів, але кількість предметів сягала до 30 і більше. В перших чотирьох класах Академії - фарі, інфимі, граматиці й синтаксисі, що були по суті підготовчими, вивчались мови: церковнослов'янська, грецька, руська (українська), латинь і польська, а також арифметика, геометрія, нотний спів і катехізис. Знання класичних мов - грецької та латинської – було не лише ознакою освіченої людини того часу, але й відкривало їй шлях до пізнання античної культурної спадщини й сучасної європейської літератури й науки. Латинь була мовою науковців, письменників, поетів, судової справи, міжнародного спілкування. Викладання в університетах Європи велось латинською мовою. Всі вищі науки, починаючи з поезики, в Києво-Могилянській Академії також викладались латинською мовою [4].

Руська або українська літературна (книжна) мова з часом завойовує все більший простір в Академії і в суспільстві. Нею писали твори, вірші, наукові, художні й політичні трактати, літописи, листи, судові акти, гетьманські універсали, укладали проповіді й повчання.

Відомо, що починаючи від Петра I, ведеться наступ на українську мову, на її знищення. Приймається ряд заходів, в тому числі закони про заборону друку (з 1720 р.), а потім - і викладання українською мовою. Академії спочатку "рекомендується" перейти на російську мову, а з 1784р. – суворо забороняється читати лекції "сільським діалектом" (тобто українською мовою), а лише російською і обов'язково.

Незважаючи на заходи російського царизму щодо русифікації Академії, як і всієї України, українська літературна мова, в розвиток якої внесла свій вклад і Академія, в повній красі зазвучала в творах І. Котляревського, Т. Шевченка та ін. українських поетів і письменників.

Вивчалися в Академії поезика – мистецтво складати вірші, а також риторика – цариця мистецтв, вміння красиво і вірно висловлювати думку. Поезика й риторика були найулюбленішими предметами студентів. Особливо студенти цікавились такими видами поезії, які мали практичне застосування. Це канти й елегії, які можна було присвятити поважним людям, проголосити їх на громадських, церковних, академічних святах. Не менш популярними були й промови – поздоровні, вітальні, прощальні, іменинні, весільні, а також – на випадок народження чи смерті, перемоги, судового акту, церковного свята та ін. Студенти красномовці завжди були бажаними гостями на різних урочистостях, за що отримували щирі вдячність й матеріальну винагороду.

В Києво-Могилянській академії зародився і став професійним театр. В народі ж особливо великою популярністю користувалися вертеп, інтермедія. Студенти самі готували інтермедії, драми, розучували канти й пісні, виготовляли все необхідне для вертепу. На ярмарках, в селах – біля церков, на майданах, на цвинтарях – студенти розігрували свої дійства. Слухачі й глядачі з радістю й захо-

пленням сприймали нехитру студентську музу, щедро винагороджуючи "труженників науки" [3].

Києво-Могилянська академія була центром філософської думки в Україні. особливе місце серед філософів в Києво-Могилянській академії належало професору І. Гізелю, Й. Конановичу-Горбацькому, С. Яворському, Ф. Прокоповичу. А. Феофан Прокопович започаткував в Академії (і в усій тодішній Російській імперії), вищу математику.

В другій половині 18 ст. були відкриті спеціальні класи чистої математики, де викладались алгебра і геометрія, змішана математика, механіка, гідростатика, гідравліка, оптика, тригонометрія, астрономія, гідрографія, математична хронологія, цивільна й військова архітектура. Відомим викладачем математики був професор Іреней Фальковський.

Прикладом отримання добрих знань з архітектури може служити діяльність визначного випускника Академії Івана Григоровича-Барського, киянина, архітектора і будівничого, якому в Києві належать більше 30 споруд. Серед них ротонда "Самсон", церкви Миколи Набережного, Покровська, Надбрамна в Кирилівському монастирі.

В Академії започатковуються природничі науки - астрономія, біологія, мінералогія, зоологія та інші, які поступово відділяються від філософії.

Лише в 1802 р. був вперше відкритий медичний клас, але природничі знання, які давала Академія, вивчення творів Авіценни, Везалії, Бекона, Гіпократата, а також чудове знання латині часто були вирішальним у виборі шляху випускниками Академії. Вони йшли навчатися до медичних закладів Європи. А з другої половини 18 ст. й до Госпітальних шкіл Росії.

В Києво-Могилянській академії освіту здобували такі відомі медики:

- основоположник акушерства, ботаніки й фізіотерапії Нестор Максимович Амбодик;

- Іван Полетика, професор Кельнської Академії, головний лікар Петербурзького генерального госпіталю;

- Данило Самойлович, який довів можливість проти чумового щеплення, почесний член 12 зарубіжних академій;

- основоположник російської анатомічної школи Павло Згурський. Випускником Академії був Петро Чайка, який працював згодом штаб-лікарем у В'ятці (Рочії) – дід знаменитого композитора П.І. Чайковського.

В Академії студентів навчали різним прийомам малювання, графіки й живопису. Саме тут складається одна з найбільших художніх та граверних шкіл в Україні. Визначними граверами України, які навчались в Академії, були Іван Митура, Іван Щирський, Леонтій Тарасевич, Григорій Левицький, широковідомі малюнки братів Івана та Василя Григоровичів-Барських. Серед вихованців Академії були й визначні іконописці, творці монументального і портретного живопису.

Неабиякого розвитку в академії досягло музичне мистецтво. З середини 17 ст. в академії існує хорова школа, хори, академічний та Братського монастиря нараховували часом до 300 і більше чоловік.

Обидва залишалися незмінними, кращими серед усіх київських хорів, змагання яких відбувалося щороку на Контрактовій площі Подолу. Музика органічно впліталась в академічне життя [4].

Академія дала багатьох професійних композиторів. Найбільш талановитими серед них були Максим Березовський (1745-1777 рр.) й Артем Ведель (1767-1808 рр.), музичний геній яких до теперішнього часу хвилює серця.

Унікальною була книгозбірня Київської академії, яка формувалась протягом двох віків. Закладена вона була, очевидно, ще в Братський школі. П. Могила передав Колегії всю свою бібліотеку – 2131 вітчизняних і зарубіжних видань. Так склалася традиція дарувати Академії книги [5].

Києво-Могилянська академія була всестановим закладом. За статутом Академії, в ній мали право навчатись всі бажаючі. Навчались діти української аристократії, козацької старшини, козаків, міщан, священників і селян. Із започаткуванням Академії уже не в закордонні університети, а до Києва направляли своїх дітей відомі українські сім'ї.

Отже, Києво-Могилянська академія відіграла важливу роль у розвитку української освіти 17-18 ст. Вона була демократичним вищим навчальним закладом, який сприяв поживленню культурного життя та зміцненню міжнародних зв'язків. Серед випускників академії багато видатних діячів освіти, науки, літератури, музики.

Список використаної літератури

1. *Брюховецький В.* Відродження: (Про Києво-Могилянську академію) // Київська старовина. – 1993. - №1 – С.2-5.
2. *Виговський М., Філоненко С.,* Києво-Могилянська академія. // Київська старовина. - 1992-№6С.86-94
3. *Голобуцький П.* Києво-Могилянська академія: До 380-річчя її заснування // Людина і світ. – 1996. - № 1-2. - С.10-14.
4. *Жуковський А.* Петро Могила – засновник Київської колегії - академії і реформатор освіти в Україні // 1997. Т. 34. – С.61-69.
5. *Ісаєвич Я.Д.* Братство та їх роль у розвитку української культури XVI-XVIII століть. – К.: Дніпро. – 1966. – 93 с.

Агахан Абасов

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Сучасні інноваційні процеси у вітчизняній освіті викликали трансформацію університетської науки, яка завжди слугувала ідеям просвітництва суспільства, сприяла зміні якості його життя, визначала духовні цінності й пріоритети. Процеси глобалізації, інтеграції, інформатизації суспільства у ХХІ столітті вимагають нових концепцій, теорій, підходів до підготовки фахівців. Проте, успішність університетської науки неможлива без знання її історії, діяльності фундаторів науко-